

Pētījuma metodoloģija

Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums valstī tiek realizēts jau kopš 1998. gada. Šis ir monitoringa tipa pētījums, kura aptaujas notiek katru otro gadu. Kopš 2010. gada ir mainīta šī pētījuma metodoloģija – tiek izmantota vienpakāpju nejauša, stratificēta izlases metode ar kvotu izlases elementiem, un tiek veiktas tiešās intervijas respondentu dzīvesvietās.

Pētījuma **mērķis** ir iegūt informāciju par iedzīvotāju ar veselību saistītām uzvedības izpausmēm, atklāt sabiedrības veselības problēmas, parādīt to ģeogrāfisko un sociāli-demogrāfisko izplatību, kā arī iegūt precīzāku priekšstatu par veselības veicināšanas un izglītības uzdevumiem nākotnē.

Pētījuma mērķa grupa ir Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

2018. gada aptaujas anketa ietvēra informāciju par:

- ✓ respondentu sociāldemogrāfisko raksturojumu (dzimumu, vecumu, tautību, dzīvesvietu, ģimenes stāvokli, bērnu skaitu ģimenē, izglītības līmeni, nodarbošanos, ienākumu līmeni);
- ✓ respondentu veselību (veselības pašvērtējumu, apmeklējumu biežumu pie ārsta, diagnosticētām slimībām, atsevišķiem slimību simptomiem un sūdzībām, medikamentu lietošanu, veselības profilaktisko aktivitāti);
- ✓ respondentu veselības aprūpi un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un apmierinātību ar tiem;
- ✓ respondentu veselības paradumiem (uzturu, fizisko aktivitāti, smēķēšanu, alkohola un narkotiku lietošanu, satiksmes drošības prasību ievērošanu) un centieniem tos mainīt;
- ✓ respondentu attieksmi pret veselību, veselības un drošības veicināšanu.

Pētījuma 2018.gada aptaujā tika iegūtas 3503 pilnībā pabeigtas intervijas.

Latvijā šo pētījumu realizē Veselības ministrijas padotības iestāde Slimību profilakses un kontroles centrs.

Šajā faktu lapā ir atspoguļoti pētījumā iegūtie dati par krūts, dzemdes kakla un zarnu vēža skrīninga veikšanas izplatību populācijā un imesliem, kāpēc iedzīvotāji minēto skrīningu nav veikuši.

KRŪTS VĒŽA SKRĪNINGŠ SIEVIETĒM VECUMĀ NO 50 LĪDZ 68 GADIEM

- 86,8% sieviešu vecumā no 50-68 gadiem (n=623) pēdējo divu gadu laikā ir saņēmušas NVD** uzaicinājuma vēstuli veikt bezmaksas mammogrāfiju.
- 67,6% sieviešu (n=421) pēdējo divu gadu laikā ir veikušas mammogrāfiju izmantojot uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu krūts vēža skrīningu.
- 26,6% sieviešu (n=166) vecumā no 50-68 gadiem nav veikušas mammogrāfiju, kaut arī ir saņēmušas NVD uzaicinājuma vēstuli.

IMESLI KRŪTS VĒŽA SKRĪNINGA NEVEIKŠANAI

- 57,8% sieviešu nav izmantojušas iespēju valsts apmaksāta krūts vēža skrīninga ietvaros veikt mammogrāfiju, jo jūtas veselās un nav nekādu sūdzību.
- 44,6% sieviešu nav izmantojušas iespēju valsts apmaksāta krūts vēža skrīninga ietvaros veikt mammogrāfiju, jo pašas regulāri veic krūšu pašpārbaudi.

DZEMDES KAKLA VĒŽA SKRĪNINGŠ SIEVIETĒM VECUMĀ NO 25 LĪDZ 67 GADIEM

- ✓ 73,5% sieviešu vecumā no 25-67 gadiem (n=1042) pēdējo trīs gadu laikā ir saņēmušas NVD** uzaicinājuma vēstuli veikt bezmaksas dzemdes kakla vēža skrīningu.
- ✓ 66,4% sieviešu (n=692) pēdējo trīs gadu laikā ir veikušas dzemdes kakla vēža skrīningu, izmantojot NVD uzaicinājuma vēstuli.
- ✓ 17,9% sieviešu (n=186) pēdējo trīs gadu laikā nav veikušas dzemdes kakla vēža skrīningu, lai gan ir saņēmušas NVD uzaicinājuma vēstuli.

IMESLI DZEMDES KAKLA VĒŽA SKRĪNINGA NEVEIKŠANAI

- ✓ 52,2% sieviešu (n=97) nav veikušas valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža skrīningu, jo jūtas veselās un viņām nav nekādu simptomu
- ✓ 32,8% sieviešu (n= 61) nav veikušas valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža skrīningu, jo nav brīva laika un ir pārāk aizņemtas

ZARNU VĒŽA SKRĪNINGŠ IEDZĪVOTĀJIEM VECUMĀ NO 50 LĪDZ 74 GADIEM

- ✓ 39,6% (n=592) respondentu ģimenes ārsts pēdējā gada laikā ir ieteicis veikt zarnu vēža skrīningu.
- ✓ 34,8% (n=521) respondentu pēdējā gada laikā ir veikuši zarnu vēža skrīningu.

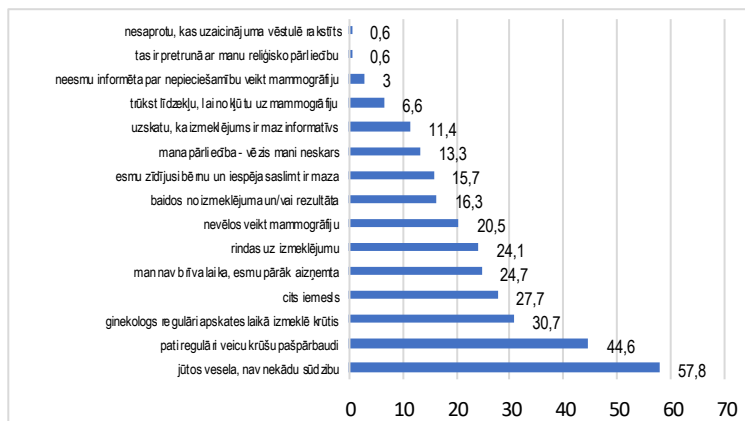
IMESLI ZARNU VĒŽA SKRĪNINGA NEVEIKŠANAI

- ✓ 67,1% respondentu nav informācijas par nepieciešamību veikt zarnu vēža skrīningu.
- ✓ 66,7% respondentu nav nekādu sūdzību un viņi jūtas labi .

KRŪTS VĒŽA SKRĪNINGS SIEVIETĒM (50-68 g.v., n=718)

	Sievietes, %	Sievietes, n
Sievietes vecumā no 50-68 gadiem, kuras ir saņēmušas NVD** uzaicinājuma vēstuli veikt valsts apmaksātu mammogrāfiju	86,8%	n=623
Sievietes, kuras pēdējo divu gadu laikā ir veikušas mammogrāfiju, izmantojot uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu krūts vēža skrīningu	67,6%	n=421
Sievietes, kuras pēdējo divu gadu laikā nav veikušas mammogrāfiju, kaut arī ir saņēmušas uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu krūts vēža skrīningu	26,6%	n=166
Sievietes, kuras ir veikušas mammogrāfiju pēdējo divu gadu laikā, bet tam nav izmantojušas saņemto uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu krūts vēža skrīningu	5,7%	n=36

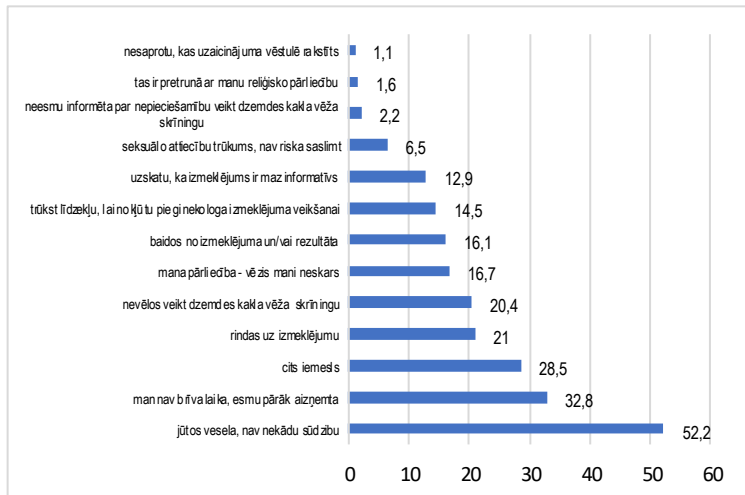
Iemesli, kāpēc sievietes, kuras ir saņēmušas uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu krūts vēža skrīningu, to pēdējo divu gadu laikā nav veikušas (n=235), %, 2018.

DZEMDES KAKLA VĒŽA SKRĪNINGS SIEVIETĒM (25-67g.v., n=1417)

	Sievietes, %	Sievietes, n
Sievietes vecumā no 25-67 gadiem, kuras ir saņēmušas NVD** uzaicinājuma vēstuli veikt valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža skrīningu	73,5%	n=1042
Sievietes, kuras pēdējo trīs gadu laikā ir veikušas dzemdes kakla vēža skrīningu, izmantojot NVD uzaicinājuma vēstuli uz šo skrīningu	66,4%	n=692
Sievietes, kuras pēdējo trīs gadu laikā nav veikušas dzemdes kakla vēža skrīningu, kaut arī ir saņēmušas NVD uzaicinājuma vēstuli uz šo skrīningu	17,9%	n=186
Sievietes, kuras ir veikušas dzemdes kakla vēža skrīningu pēdējo trīs gadu laikā, bet tam nav izmantojušas saņemto uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu skrīningu	15,8%	n=164

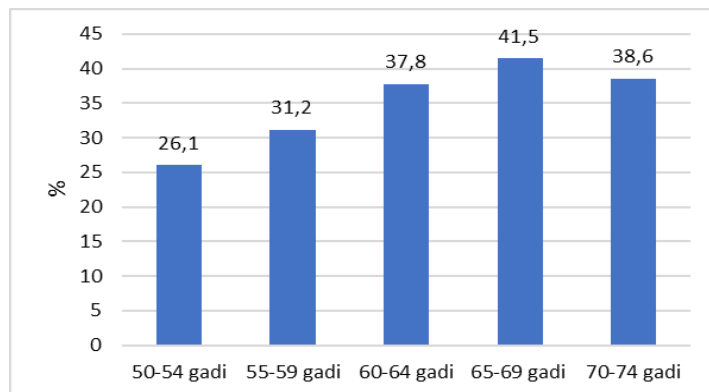
Iemesli, kāpēc sievietes, kuras ir saņēmušas uzaicinājuma vēstuli uz valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža skrīningu, to pēdējo trīs gadu laikā nav veikušas (n=186), %, 2018.

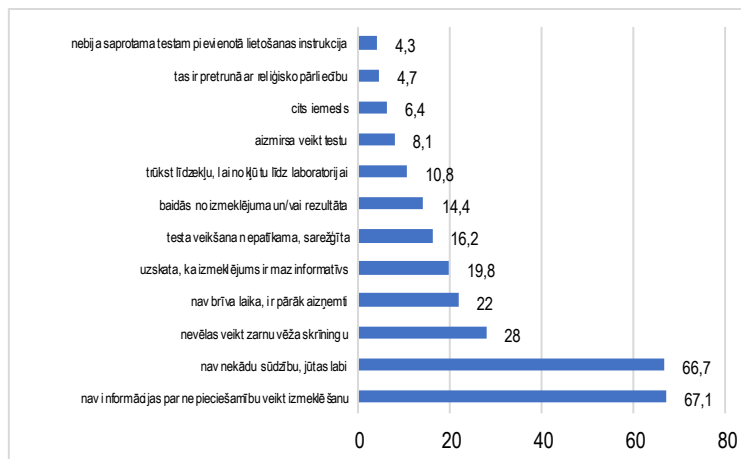
ZARNU VĒŽA SKRĪNINGS IEDZĪVOTĀJIEM (50-74 g.v., n=1498)

	Kopā, %	Vīrieši, %	Sievietes, %
Ārsts ir ieteicis veikt zarnu vēža skrīningu (n=592)	39,6	32,5	43,9
No ārsta saņēma nosūtījumu uz izmeklējumu (n=329)	22,0	22,3	21,8
No ārsta saņēma testa komplektu un informāciju par izmeklējuma veikšanu mājas apstākļos (n=263)	17,6	10,2	22,1
Pēdējā gada laikā ir veikts zarnu vēža skrīnings (n=521)	34,8	27,2	39,4

Pēdējā gada laikā ir veikts zarnu vēža skrīnings vecuma grupās %, 2018.

Iemesli, kāpēc pēdējā gada laikā nav veikts zarnu vēža skrīnings (n=977), %, 2018.

¹ Vai Jūs pēdējo divu gadu laikā no Nacionālā Veselības dienesta esat saņēmuši uzaicinājuma vēstuli veikt valsts apmaksātu mammogrāfiju/krūts vēža skrīningu? ² Vai Jūs pēdējo divu gadu laikā esat veikuši mammogrāfiju? ³ Ja neesat veikuši mammogrāfiju, tad kādi bija iemesli, kāpēc to neveicāt? ⁴ Vai Jūs pēdējo trīs gadu laikā no Nacionālā Veselības dienesta esat saņēmuši uzaicinājuma vēstuli veikt valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža skrīningu? ⁵ Vai ārsts (ginekologs, vecmāte, ģimenes ārsts u.c.) pēdējo trīs gadu laikā Jums ir veicis dzemdes kakla vēža skrīningu? ⁶ Ja nav veikts dzemdes kakla vēža skrīnings, tad kādi bija iemesli, kāpēc tas netika darīts? ⁷ Vai ģimenes ārsts pēdējā gada laikā Jums ir ieteicis veikt zarnu vēža skrīningu - izsniedza testa komplektu vai nosūtījumu uz laboratorisko izmeklēšanu? ⁸ Vai pēdējā gada laikā esat veicis/-kusi zarnu vēža skrīningu? ⁹ Ja atbilde ir "nē", tad kādi bija iemesli, kāpēc nav veikta zarnu vēža profilaktiskā pārbaude?

Piezīme:

* Procenti rāda katru indikatora izplatību dzimuma vai vecuma grupās.

** Nacionālais veselības dienests.